ששקל בהן משקלות כשרה לא קשיא הא בגופן הא בכנגדן בגופן מעשה קא עביד בהו ואי היזק שאינו ניכר שמיה היזק בדיני אדם נמי לחייב [א]אלא אידי ואידי בכנגדן ולא קשיא הא דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה: מתיב רב פפא א)[ב]גזל מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק האי גזלן הוא וממונא מעליא בעי שלומי תיובתא לימא כתנאי המטמא והמדמע והמנסך אחד שוגג ואחד מזיד חייב דברי ר"מ רבי יהודה אומר בשוגג פטור במזיד חייב מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומר סבר לא שמיה היזק אמר רב נחמן בר יצחק דכולי עלמא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק והכא [ג]בקנסו שוגג אטו מזיד קא מיפלגי דמר סבר קנסו שוגג אטו מזיד ומר סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד ורמי דרבי מאיר אדרבי מאיר ורמי דרבי יהודה אדרבי יהודה ג)דתניא [ד]המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר [ג]בשוגג יאכל למוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית ר' יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה דר"מ אדרבי מאיר לא קשיא כי קנים בדרבנן בדאורייתא לא קנים והא מנסך דאורייתא הוא וקא קנים משום חומרא דעבודת כוכבים קנס ליה דר' יהודה אדר' יהודה ה) לא קשיא כי לא קנים בדרבנן בדאורייתא קנים והא מנסך דאורייתא ולא קנים משום חומרא דעבודת כוכבים מיבדל בדילי מיניה ורמי דרבי מאיר אדר"מ בדאורייתא ו)דתניא ז)הנוטע בשבת בשוגג יקיים במזיד יעקר [ה]ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקר דברי ר"מ רבי יהודה אומר בשביעית בשוגג יקיים במזיד יעקר ובשבת בין בשוגג בין במזיד יעקר ולטעמיך תקשה לך היא גופה מכדי הא דאורייתא והא דאורייתא מאי שנא שבת ומאי שנא שביעית אלא התם כדקתני טעמא א"ר מאיר מפני מה אני אומר בשבת בשוגג יקיים במזיד יעקר ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקר מפני שישראל מונין לשביעית ואין

ששקל בהן משקלות. שהיו תלויות בכף מאזנים והיה יודע משקלם ונתן בשר לשקלו בכף שניה דלא עבד בהן מעשה בידיו אלא במחשבה מיפסלי: **דרבא בכנגדן.** כדפרישית ומתניתא דמשמע פסולות ששקל בגופן כדרך הטבחים לשקול בשר במים שיש להם כלי שיש בו שנתות ונותנים מים בראשונה ונותנים בשר במים עד שהמים עולים לרושם השני וכוונהו כבר שבמשקל ליטרא או ב' ליטראות המים עולים ומגיעין לאותו הרושם: **מתני' דאסח דעתיה.** משמירתן ע"י המשקל ששקל בהם ונפסלו בהיסח הדעת דלמשמרת למי נדה כתיב ח) שצריכה שימור תמיד ומיהו בדיני אדם לא מיחייב דגרמא בעלמא הוא והא דרבא בדלא אסח: **ונפסל.** שפסלתו מלכות: **נטמאת.** מאליה: **הרי שלך לפניך.** ובלבד שישלם לו אותו עצמו ט) וקרינא ביה והשיב את הגזלה אשר גזל (ויקרא ה) שהרי לא נשתנה: **ואי שמיה היזק.** מכדי מיגזל גזליה מדמשכיה וקם ליה ברשותיה וכי קמשלם ליה דבר הניזק משלם ליה ולא כמה שגזל: **ר"מ סבר שמיה היזק.** הלכך אף בשוגג חייב דאתרבי (ב"ק כו:) מפלע תחת פלע י): **לא שמיה היזק.** ובמזיד הוא דמחייב משום קנסא: **ר"מ קנים שוגג אטו מזיד.** ואע"ג דמזיד גופיה קנסא הוא: **בשוגג יאכל.** הוא עצמו ואף בשבת: **בשוגג יאכל.** הוא עצמו: **למוצאי שבת.** לאחר שהמתין בכדי שיעשו אבל בשבת לא דקניס שוגג אטו מזיד: בדרבי יוחנן הסנדלר יא) גרס **יאכל.** דר' יוחנן סבר מעשה שבת אסורין באכילה ויליף לה מקראי בב"ק (דף עא.) ובכתובות (דף לד.): **מטמא** ומדמע איסורא דרבנן הוא יב) כיון דלא שמיה היזק אין כאן איסורא דאורייתא ודברי סופרים צריכין חיזוק הלכך קנים אף השוגג אבל בישול בשבת איסורא דאורייתא הוא ולא שכיח דעברי עלה הלכך לא קנים: **משום חומרא דע"ז.** להרחיקו מן האיסור קנים ועבד ליה חיזוק: **ור' יהודה.** באיסור דאורייתא משום דעבד איסור חמור קנים להרחיקו אבל בדרבנן דקיל לא קנים את השוגג: **משום חומרא דע"ז בדילי מיניה.** ולא צריך למיקנסיה: **ורמי.** דאורייתא אדאורייתא הכא תני בשבת דאורייתא דלא קנים וגבי שביעית קתני בין בשוגג בין במזיד יעקר. וה"ה נמי דלר' יהודה קשיא אלא משום דתנא קמא ר"מ הוא נקט ליה ומסקנא אליבא דתרווייהו מתרצינן לה: **מונין ישראל לשביעית.** ישראל מונין שנות נטיעותיהן לשביעית לפי שצריכין למנות שנות הנטיעה לערלה ולרבעי כשיוצא מאיסור ערלה ומחללין אותו ברביעית הרואה מונה השנים למפרע ויודע שנטעה בשביעית ואתי למשרי נטיעה בשביעית: ואין

הא דאסח דעתיה. [א]ומלאכה דנקט משום פרה אי נמי נקט אע"פ שפשע להסיח דעתו מחמת מלאכה אפילו הכי פטור מדיני אדם: **גזלן הוא וממון מעליא בעי לשלומי.** תימה דהיכי מדמי הכא דממילא למטמא בידים דנהי דמטמא בידים חייב היכא דנטמאת מאליה אומר לו הרי שלך לפניך דהא המכחיש בהמת חבירו באבנים יג) או במלאכה חייב [ב] ובהכחשה ממילא או פירות שהרקיבו מקצתם יד) אומר לו הרי שלך לפניך הואיל ועדיין הם בעין ולא קנאם בשינוי וי"ל דכיון דהיזק שאינו ניכר שמיה היזק א"כ חשיב ליה כאילו הוא ניכר ואם כן אין לך שינוי גדול מזה וקנאם הגזלן בשינוי וצריך לשלם בממון מעליא ושמין טו) כעין שגזל ולא מצי אמר ליה הרי שלך לפניך וא"ת בהגוזל קמא (ב"ק דף לח:) דבעי לאוקמי הך משנה דגזל מטבע ונפסל כר' יעקב דאמר החזירו שומר אחר שנגמר דינו מוחזר ולחי רבה דכ"ע אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דא"כ לפלגו בחמץ בפסח אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי רבנן סברי אין גומרין דינו של שור אלא בפניו דאמר ליה אי אייתיתיה ניהלי הוה מעריקנא ליה לאגמא השתא אתפסתיה לתוראי ביד מאן דלא מלינא לאישתעויי דינא בהדייהו משמע דחייב משום דאתפסיה בידים וכן פירש בקונטרס בס"פ ד' וה' (שם דף מה.) והשתא אי חשיב ליה היזק שאינו ניכר אפי' אתפסיה בידים פטור כדמוכח הכא טז) ואי חשיב היזק ניכר אפילו תפסוהו ב"ד מאליהן ולא אתפסיה בידים למה יפטר וכי לא היה לו לשומרו שלא יבא לידי כך ועוד אם כשתפסוהו מאליהן פטור גם כי מתפיסו בידים יהא פטור דסוף סוף אפילו לא היה מתפיסו [ג] היו תופסים אותו מאליהם ולא הפסידו הבעלים כלום בתפיסתו ונראה דאתפסתיה לתוראי אפי' לא אתפסיה בידים אלא [ד] כלומר אתפסתיך גרמת להתפיס שלא שמרתו מתפיסת ב"ד ולרבנן כיון דאין גומרין דינו של שור אלא בפניו מה שנופל ביד ב"ד חשיב היזק ניכר יז) לפי שהיזק ניכר זה בא בפשיעת שומר חייב ואינו יכול לומר הרי שלך לפניך [ה] אבל לרבי יעקב לא חשיב מה שנופל ליד ב"ד [ו] היזק ניכר כיון דאין נפסל ע"י שנפל בידיהם דאפילו לא נפל בידם היו גומרין דינו שלא בפניו [ז] וכיון דחשיב היזק שאינו ניכר יכול לומר לו הרי שלך לפניך כמו בחמץ שעבר עליו הפסח: **תיובתא.** [ח] אע"ג דמייתי אחרי כן תנאי קאמר תיובתא משום דכן הלכה דלא שמיה היזק יח): **המבשל בשבת בשוגג יאכל.** פי' אפילו הוא עצמו ואפי' בו ביום דמהכא מוכיח דלא קניס שוגג אטו מזיד וכן משמע בריש כירה (שבת דף לח.) גבי בעו מיניה מרבי חייא בר אבא שכח קדרה על גבי כירה בשבת ובישלה [ח] במזיד לא יאכל פירוש בו ביום בין הוא בין אחרים ובמוצאי שבת שרי אפילו לדידיה וכן נמי שוגג דרבי יהודה דהא מתניתין בפ"ק דחולין יט) היא (דף יד.) דתנן השוחט בשבת וביום הכפורים אע"פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשירה ומוקי לה כרבי יהודה [ט] ופריך ונוקמה במזיד וכר' מאיר כו' [י] וקתני שבת דומיא דיום הכפורים [יא] דאסור בו ביום בין לו בין לאחרים ותני נמי ושחיטתו כשרה לא שנא לו לא שנא לאחרים כדאמרי' התם על ר' יוחנן הסנדלר [יב] ובמזיד קאמר ר' יהודה לא יאכל עולמית היינו הוא אבל אחרים יאכלו במוצאי שבת דאי בין הוא בין אחרים קאמר כר' יוחנן הסנדלר אם כן במרובה (ב"ק דף עא.) ובפרק אלו נערות (כתובות דף לד.) דפטרי רבנן טבח בשבת מתשלומי ארבעה וחמשה ומפרש דסברי לה כר' יוחנן הסנדלר דאמר מעשה שבת אסורין והויא שחיטה שאינה ראויה אמאי מוקי לה כר' יוחנן הסנדלר טפי מרבי יהודה דלדידיה נמי מעשה שבת אסורים ועוד דבעי מאי טעמא דר' יוחנן הסנדלר ולא בעי מאי טעמא דר' יהודה [יג] כללא דמילתא מזיד דרבי מאיר שוגג דר' יהודה מזיד דר' יהודה שוגג דרבי יוחנן הסנדלר: **בדאורייתא** קנים. ואם תאמר והא מתניתין ר' יהודה היא וקתני כ) כהנים שפיגלו במקדש שוגגין פטורין ויש לומר דאי קנסינן להו שוגגין [יד] ממנעו ולא עבדי [טו]:

וקמשלם

מסורת הש"ס

א) ב"ק נו., ב) [שבת ג: עירובין סח: ק.], ג) [משום פלוגתא דר"י ור"י הסנדלר דליתא במשנה דתרומות פ"ב מ"ג שפיר גרסינן דתניא], ד) ב"ק עא. חולין טו. ביצה יז: תרומות פ"ב מ"ג שבת לח. כתובות לד. [תוספתא דשבת פ"ג], ה) [בכת"י נוסף: נמי.], ו) [משום פלוגתא דר"י דליתא בתרומות פ"ב מ"ג שפיר גרסינן דתניא], ז) תרומות פ"ב מ"ג [תוספתא דשבת פ"ג], ח) [במדבר יט], ט) [ב"ק צה.], י) [שמות כא], יא) [בדפו"ר גר' וצ"ל גרסינן ובדפוס זיטמיר בהמשך כתוב יֶאֱכַל.], יב) [עי' פנ"י], יג) [סנהדרין פד:], יד) [ב"ק צח:], טו) [יש ספרים דמוגה שאין זה כעין שגזל. מהר"ם שי"ף], טז) [עי' משנה למלך פ"ג מהלכות גזילה ה"ד], יז) [נראה שצ"ל ולפי.], יח) [יתר באור כתבו תוס' סנהדרין פ: ד"ה עובר ותוס' ב"ק מז. ד"ה מ"ט גופא ועי' תוס' זבחים קיז. ד"ה וקסבר], יט) [יש למחוק היא רש"ש.], כ) [בתוספתא דמסכתין פ"ג ה"יב ועי' לעיל ע"א תוס ד"ה ותני],

מוסף תוספות

א. תימה, כיון דתלוי בהיסח הדעת אמאי נקט לה בעושה בהן מלאכה לישמעינן בהשכיח דעתו בלא מעשה וי"ל [דאה"נ]. רשב"א. ב. אפי' בהכחשה דהדר. תוס' הרא"ש. ג. בידים. תוס' ב"ק מה. ד"ה השתא. ד. (דב)תפסוהו מאליהן, נמי חייב. תוס' ב"ק מה. ד"ה השתא. ה. כמו בחמץ ועבר עלה"פ שהוא היזק שאינו ניכר הלכך יכול לומר שם הרי שלך לפניך. תוס' ב"ק מה. ד"ה השתא. ו. וגמרו את דינו. תוס' ב"ק מה. ד"ה השתא. ז. אלא כאילו גמרו דינו שלא בפניו חשיב, לפי שגם אז היה נאסר. תוס' ב"ק מה. ד"ה השתא. ח. מהו, ופשיט לה להתירא מהך דהמבשל בשבת בשוגג יאכל ולאותה שבת קא בעי התם אי אסור גזרה שמא יאמר שוכח אני. תוס' הרא"ש. ט. דקאמר התם דרש ר' חייא בר רב משמיה דרב ואסורה לאכילה ביומיה ונסבין חבריא למימר ר' יהודה היא ומסיק ר' יהודה דמבשל. תוס' הרא"ש. י. ומשני לא ס"ד. תוס' הרא"ש. יא. מה יוה"כ ל"ש שוגג ול"ש מזיד. תוס' הרא"ש. יב. משמע דלמוצ"ש שרי נמי לדידיה. תוס' הרא"ש. יג. ועוד, היינו מזיד דר"י הסנדלר. תוס' הרא"ש. יד. לגבי כהנים, חיישינן דלמא. תוס' הרא"ש. טו. עבודה. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

מתיב רב פפא גזל מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך ואי ס"ד היזק שאינו ניכר שמיה היזק האי גזלן הוא וממונא מעליא בעי שלומי פי' אלא ודאי לאו שמיה היזק ומפני שלא נשתנה קרינן ביה והשיב את הגזילה אשר גזל ודוקא גבי מזיק קנסו חכמים במזיד אבל גבי גזלן לא קנסו ואדרבה הרבה תקנות עשו חכמים לגזלן כדי שיעשה תשובה כדאמרינן בהגוזל (ב"ק צד:) תיובתא דחזקיה תיובתא וכיון דאיתותב חזקיה הלכה כר' יוחנן: **נימא כתנאי** המטמא והמדמע והמנסך אחד שוגג ואחד מזיד חייב דברי ר"מ ר' יהודה אומר בשוגג פטור במזיד חייב מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומר סבר לא שמיה היזק **אמר רב נחמן בר יצחק לא דכ"ע היזק שאינו ניכר** לא שמיה היזק והכא בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי דר"מ סבר קנסו שוגג אטו מזיד ור' יהודה סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד ואע"ג דקניס ר"מ שוגג אטו מזיד לא קניס אלא במטמא ומדמע ומנסך דאית בהו מעשה אבל בגרמא דניזקין אע"ג דמיחייב ר"מ כדאמרן בהגוזל עצים א) בהלכות נתן לאומנים לתקן ה"מ במזיד שעשה הגרמא בכוונה אבל אם באה לו בשגגה ובאונס בלי כוונה לא מצאנו שחייב ר"מ תדע

א) אולי צ"ל בנותן לאומנים לתקן וכו' ור"ל בנותן לצבע לצבוע שחור וצבעו אדום וע"ש דף ק ע"א וצ"ע.

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"י מהל' פרה אדומה הל' ה ופ"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ה:

נט ב מיי' פ"ג מהל' גזילה הלכה ד סמג עשין עג ולאוין קנ טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף א:

ס ג ד מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שיח סעיף א:

סא ה מיי' פ"א מהל' שמטה ויובל הל' יב סמג לאוין רסז:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תיובתא. עי' ב"ק דף מז ע"א תד"ה מ"ט גופא ומלינו ג"כ תיובתא ובתר הכי אמרינן ולכ"א שבת דף כ ע"ב:

מוסף רש"י

המבשל בשבת בשוגג יאכל. אפילו בו ביום (כתובות לד. ב"ק עא. חולין טו.) אפילו הוא עצמו (ב"ק שם חולין שם) ואין צריך להמתין עד הערב בכדי שיעשו, דהא דאמרינן בעלמא לערב בכדי שיעשו, לית ליה לר"מ אלא היכא דעבד ישראל איסורא ובמזיד דאיכא חיובא, דלא נמטייה הנאה מאיסורא, אבל בשוגג לא (חולין שם). **במזיד.** דאיכא איסורא, **לא יאכל.** בו ביום עד שתחשך בכדי שיעשו, והוא הדין לאחרים נמי דאסור למיכליה בו ביום, דטעמא משום דלא נמטייה הנאה מאיסורא הוא וכי שהי לאורתא בכדי שיעשו לא מטי לו הנאה מיניה, ואיידי דתנא רישא בדידיה דאשמעינן רבותא להיתרא, תני נמי סיפא בדידיה (שם וכעי"ז ב"ק עא.) או: לא יאכל הוא משום קנס אבל אחרים אוכלין (חולין קטו. וכעי"ז כתובות לד.). **ר' יהודה אומר בשוגג יאכל.** הוא למוצאי שבת ולא בו ביום דקנסינן שוגג אטו מזיד (כתובות שם) ובו ביום לא הוא ולא אחרים (ב"ק עא.) דאע"ג דבשוגג חיוב סקילה ליכא, עבירה מיהא איכא ובעינן בכדי שיעשו, דלא נמטייה הנאה מעבירה, ואיידי דבעי למיתני סיפא לא יאכל עולמית בדידיה, אבל לאחרינא שרי, דאיהו דעבד איסורא קנסוהו רבנן אבל אחרינא לא, תני נמי רישא בדידיה (חולין טו.). **במזיד לא יאכל.** הוא, **עולמית.** אבל אחרים אוכלים (ב"ק עא. וכעי"ז כתובות שם). **ר' יוחנן אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים.** לישראל (כתובות שם) בכדי שיעשו, כר' יהודה דמשוי ליה עבירה אף בשוגג, ועדיפא מדר' יהודה, דאילו ר' יהודה שרי ליה לאורתא אפילו לדידיה, ולא קניס שוגג אטו מזיד, הלכך איהו דעבד איסורא קנסו רבנן, אחריני דלא עבדי איסורא לא קנסו, אלא בכדי שיעשו ימתינו דלא ליתהני מעבירה (חולין שם). **במזיד לא יאכל עולמית.** לאו משום קנסא הוא, דהא אחריני לא עבוד איסורא, אלא מקראי יליף לה ר' יוחנן (שם). **לא לו ולא לאחרים.** ישראל, אבל מוכרו ונותנו לעובד כוכבים (כתובות שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ואין מונין לשבתות דבר אחר [א]נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות מאי דבר אחר ה"ק וכי תימא שבת נמי זימנין דמיקלע יום ל' בשבת דאי נטע ההוא יומא הוא דסלקא ליה שתא ואי לא לא סלקא ליה שתא ת"ש דבר אחר נחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבתות דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא [א]באתריה דרבי יהודה חמירא להו שביעית [ב]דההוא דאמר ליה לחבירו דייר בר דיירתא אמר ליה אנא לא אכלי פירי דשביעית כוותך תא שמע [ג]אכל תרומה טמאה משלם חולין טהורין שילם חולין טמאים מהו אמר סומכוס משום ר"מ בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכ"א אחד זה ואחד זה תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורים והוינן בה במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין תבא עליו ברכה דאכיל מיניה מידי דלא חזי ליה בימי טומאתו וקא משלם ליה מידי דחזי ליה בימי טומאתו ואמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מחסרא והכי קתני [ב]אכל תרומה טמאה משלם כל דהו [ד]אכל תרומה טהורה משלם חולין טהורים שילם חולין טמאין מהו סומכוס אומר משום ר"מ בשוגג תשלומיו תשלומין במזיד אין תשלומיו תשלומין וחכ"א [ג]אחד זה ואחד זה תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורין ואמר רב אחא בריה דרב איקא הכא קנסו שוגג אטו מזיד איכא בינייהו [ה](דר"מ סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד וחכ"א קנסו) הכי השתא התם גברא לשלומי קא מיכוין אנן ניקום וליקנסיה ת"ש [ו]דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה אמר לך ר"מ הכי השתא התם גברא לכפורי קא מכוין אנן ניקום ונקנסיה תא שמע [ז]המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל הכי השתא התם גברא לתקוני [ח]קא מיכוין אנן ליקום וליקנסיה תא שמע [ט][ה]המטביל כלים בשבת בשוגג ישתמש בהן במזיד לא ישתמש בהן הכי השתא התם גברא לטהורי מאני קא מיכוין אנן ליקום וליקנסיה ורמי דר' יהודה אדרבי יהודה בדרבנן דתניא

נפלו

ואין מונין. נטיעותיהן לשבתות שאין מונין ימים לנטיעה אלא שנים לפיכך אין הדבר ידוע לזמן מרובה שנטע בשבת: **מאי דבר אחר.** למה ליה לאתויי טעמא אחרינא: **הכי קאמר וכי תימא שבתות נמי.** זימנין דצריך למימני דתניא[י] הנוטע ערב שביעית ל' יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה לשני ערלה דשלשים יום בשנה חשובין שנה ומותר לקיימן בשביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה לא עלתה לו שנה ואסור לקיימן בשביעית הלכך זמנין דשבת זו שנטע זה הויא יום שלשים לפני ר"ה ומונין אותו שנה ואי הוה בציר ההוא יומא לא הוה סליק ליה שתא ולאחר זמן כשאוכלין מן הפירות לסוף שתי שנים ואומרים למה הותרו פירות הללו לשתי שנים ואומר להם השלשים שלפני ר"ה חשובין שנה ומזכירים שנטע בשבת וליקנסוה: **תא שמע דבר אחר נחשדו ישראל על שביעית.** והיכא למיחש מתוך שהדבר ניכר אתי למישרי נטיעה בשביעית: **ולא נחשדו על שבתות.** ואפילו יזכר ויודע הדבר לא אתי למישרי נטיעתא בשבת: **דיירא בר דיירתא.** גר בן גיורת: **ת"ש.** דרבי מאיר בדרבנן לא קניס שוגג: **אכל תרומה.** בשוגג ואפי' טמאה: **משלם חולין טהורין.** ולקמן פריך אמאי משלם טהורין. האוכל תרומה שוגג אינו משלם מעות אלא תבואה ואינו משלם תרומה אלא חולין מתוקנין ועל ידי תשלומין הן נעשין תרומה שנאמר ונתן לכהן את הקדש (ויקרא כב) על ידי נתינתו נעשו קודש אלמא דבר הראוי לחול עליו שם תרומה בעינן ולא מעות אבל האוכלה מזיד משלם מעות: **בשוגג.** אם בשוגג שילם שלא היה יודע שהן טמאין: **תשלומיו תשלומין.** ופטור באלו והן נעשין תרומה טמאה כמה שאכל: **במזיד אין תשלומיו תשלומין.** ולקמיה פריך אמאי: **אחד זה ואחד זה.** שוגג ומזיד: **תשלומיו תשלומין.** והן נעשין תרומה וממון כהן ואם קידש בהן אשה מקודשת: **וחוזר ומשלם חולין טהורים.** משום קנס ואינן נעשין תרומה: **והוינן בה במזיד אמאי אין תשלומיו תשלומין.** אמאי קנסת ליה אמזיד דהני תשלומין הא לא הזיד בתשלומין גרועין: **דאכל מיניה.** תרומה טמאה דלא מצי למיכל בימי טומאה[ט] דהאוכל תרומה בטומאת הגוף במיתה א] ואפילו היא טמאה: **וקמשלם ליה.** חולין טמאים דחזו ליה בימי טומאה. ואע"ג דסוף סוף הן נעשין תרומה ולא חזו ליה דהא טמאה היא מיהו חולין טמאין מיכוין לשלומי ולא ידע דהם נעשין תרומה: **משלם כל דהו.** כל שהוא חולין בין טהורין בין טמאין: **בשוגג תשלומיו תשלומין.** דהא אוכל תרומה שוגג לפי מדה משלם ולא לפי דמים. ואע"ג דהך[יא] טומאה גריעא מהיא דאכל תשלומין הן מדאורייתא ורבנן נמי לא קנסוהו הואיל ושגג בתשלומין: **במזיד.** שידע שטמאין הן: **אין תשלומיו תשלומין.** דקנסוהו רבנן שמתכוין להפסיד כהן: **ואמר רב אחא בריה דרב איקא.** ביבמות בהאשה רבה (דף צ.) דמזיד נמי דקאמר ר' מאיר אין תשלומיו תשלומין להפטר לגמרי קאמר כלומר שצריך לחזור ולשלם חולין טהורין כרבנן ובשוגג הוא דפליג אדרבנן לדרבי מאיר לא קנסו שוגג אטו מזיד ורבנן קנסו. והא הכא איסורא דרבנן היא דמדאורייתא תשלומין מעליא נינהו דלפי מדה משלם וכי משלם טמאין אפי' במזיד איסורא דרבנן הוא דעבד ולא קניס רבי מאיר שוגג: **לשלומי מיכוין.** ואדם כשר הוא: **ואנן ניקום ונקניסיה.** על שגגתו. אבל מטמא ומדמע שוגג אינו מתעסק בטובה: **בשוגג הורצה.** דהציץ מרצה ומותר בשר באכילה: **במזיד לא הורצה.** מדרבנן וקנסא הוא לאסור בשר באכילה אבל בעלים נתכפרו והך זריקת מזיד איסורא דרבנן היא דמדאורייתא זורק לכתחלה דהציץ מרצה[יב]: **ואנן ניקום ונקניסיה.** על שגגתו. וה"ה דמצי לשנויי הא מני רבי יהודה היא דלא קניס בדרבנן דהא לאו סתם משנה היא אלא ברייתא היא במנחות בהקומץ רבה (דף כה.) מיהו ניחא ליה לשנויי דאפי' תימא רבי מאיר היא: **המעשר בשבת.** איסור שבות דרבנן היא כדתנן במשילין (ביצה דף לו:) אלו הן משום שבות של מצוה אין מגביהין תרומות ומעשרות דמיחזי כמתקן והך המעשר בשבת סתם משנה היא במסכת תרומות (פ"ב מ"ג). וכן המטביל כליו מטביל נמי איסורא דרבנן היא במסכת ביצה בפרק י"ט (דף יח.) מפני שנראה כמתקן כלי. וכל הני רמינן דרבי מאיר אדרבי מאיר דקניס לעיל בדרבנן:

נפלו

וקמשלם מידי דחזי ליה בימי טומאתו. פירוש קודם שישלם אבל לאחר ששילם נעשה תרומה ולא חזי ליה: **אבל** תרומה טהורה ושילם חולין טמאין מהו כו' בשוגג תשלומיו תשלומין. לא כמו שפירש בקונטרס[א] דקסבר דלפי מדה משלם דאפי' את"ל דלפי מדה משלם לא מיפטר אלא אם כן ישלם[ב] שיהו שוין[ג] להסיקה כשיעור תרומה טהורה שאכל דלא גרע מגזלן[ד] כדאמר התם[יג] כל היכא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא לא תבעי לך דלפי דמים משלם כי תיבעי לך דמעיקרא לא שויא אלא זוזא ולבסוף שויא ד'[ה] מ"מ במזיד אין תשלומיו תשלומין[ו] דאכל מידי דקפלי עליה זבינא ומשלם מידי דלא קפלי עליה זבינא[ז]: **הבא** בקנסו שוגג אטו מזיד כו'. בהאשה רבה (יבמות דף צ.) מעיקרא ס"ד דאין תשלומיו תשלומין כלל קא"ר מאיר ופריך מינה למאן דאמר אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ומסיק דאין תשלומיו תשלומין וחוזר ומשלם חולין טהורים כדרבנן ולא פליגי אלא בקנסו שוגג אטו מזיד כו': **דם** שנטמא וזרקו. וא"ת מאי קשיא ליה לר"מ והא לאו סתם מתני' היא דברייתא היא בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) וי"ל דסמיך אסתם מתני' דכיצד צולין (פסחים דף פ:) דתנן הפסח שנזרק דמו ואח"כ נודע שהוא טמא הציץ מרצה ודייק בגמ' טעמא דאח"כ נודע הא נודע ואח"כ נזרק לא[ח] ומייתי ברייתא דמפרשא בהדיא[ט] והך קושיא לרבינא דמפרש [בפ' כיצד צולין] (שם) דשוגג[י] קאי אזריקה דלרב שילא דמפרש דקאי אטומאה לא קשה מידי דטומאה דאורייתא: **המעשר** בשבת. משנה היא בפרק שני דתרומות (משנה ג) וכן ההיא דהמטביל כלים ופריך מינייהו משום דסתם משנה ר"מ היא ותימה דפריך ברישא מההיא דמעשר והיא שנויה שם בסוף: [יד] **נפלו** ונתפצעו. תימה דתניא בירושלמי בפרק בתרא דערלה[טו] נפלו ואח"כ נתפצעו בין בשוגג בין במזיד לא יעלו דברי ר"מ ורבי יהודה אומר בין בשוגג בין במזיד יעלו ורבי יוסי אומר שוגג יעלו מזיד לא יעלו טעמא דר"מ דקניס שוגג אטו מזיד טעמא דרבי יוסי כדאמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן כל האיסורין שריבה עליהם שוגג מותר מזיד אסור טעמא דרבי יהודה מפרש משום דכבר קנסו בידו פירוש כבר נתקלקלו פירותיו בשעת פליעה:

אמר

מסורת הש"ס

א) [בכורות ל.], ב) שם ע"ש, ג) יבמות צ., ד) שם, ה) ס"א ל"ג, ו) פסחים טז: יומא ז. מנחות כה. יבמות צ. זבחים מה., ז) תרומות פ"ב מ"ג ביצה יז:, ח) בכת"י נוסף: פירי, ט) ג"ז שם, י) [ר"ה ט:], יא) [צ"ל טמאה], יב) [יומא ז.], יג) [פסחים לב.], יד) [שייך לע"ב], טו) [הלכה ו' ועי' שם במראה פנים],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דאכל מיניה כו' דהאוכל תרומה בטומאת הגוף במיתה ואפילו היא טמאה. עי' חולין דף קיג ע"ב ול"ע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה דאכל מיניה וכו' ואפי' היא טמאה. נ"ב ל"ע דתרומה טמאה בטומאת הגוף אינה במיתה כדאי' בחולין קיג ע"ב וכ"פ הר"מ פ"ז מהל' תרומות הלכה א' וכן ראיתי לבעל בני יעקב בהגהות רמב"ם שם תמה על רש"י בזה והנ"ע ועי' בספר מים חיים לפר"ח בהל' תרומות פ"ז הלכה א' ובמנחה ראובן ביבמות דף צ ע"א ודו"ק:

מוסף תוספות

א. אע"פ שאין התשלומין שוין לתרומה שאכל. תוס' הרא"ש. ב. חולין טמאין כל כך. תוס' יבמות צ. ד"ה חסורי. ג. כשנעשין תרומה טמאה. תוס' שם. ד. ותנן (ב"ק צג:) כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה. רשב"א. ה. דמשלם לפי מדה וירויח ההקדש. אלמא להנאת ההקדש אמרו ולא לגריעותו. רשב"א. ו. ד[ק]נסינן ליה כשמשלם במזיד אע"פ ששוים כדמי תרומה משום. תוס' שם. ז. כולי האי להסקה דקפיץ למיזבן תרומה טהורה לאכילה. רשב"א. ח. ופריך עלה ממתני' דקתני על מה הציץ מרצה על הדם שנטמא בין בשוגג בין במזיד, ומשנו עלה רבינא ורב שילא, רבינא קאמר דשוגג ומזיד אזריקה קאי אבל טומאה בשוגג אין במזיד לא, ור' שילא משני דקאי אטומאה אבל זריקה בשוגג אין במזיד לא וכו' והא דלא מייתי הכא סתם מתני' דפסחים, ניחא לי'. תוס' הרא"ש. ט. וסמיך אהך סתמא. תוס' הרא"ש. י. ומזיד. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"א מהל' שמיטה ויובל הלכה יב סמג לאוין רסז:
סג ב ג מיי' פ"י מהל' תרומות הלכה כ:
סד ד מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלט סעיף ד:
סה ה מיי' שם הל' ח סמג שם:

מוסף רש"י

דההוא דאמר ליה לחבירו. באתריה דר' יהודה, **דייר בר דיירתא.** גר בן גיורת (בכורות ל.). **אכל תרומה טמאה.** בשוגג, **משלם חולין טהורין.** דכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש, דבר הראוי להיות קדש (יבמות צ.). **בשוגג תשלומיו תשלומין.** אם בשוגג שילם טמאים, דסבור טהורים הם (שם). **במזיד אין תשלומיו תשלומין.** דקנסינן ליה (שם). **תבא עליו ברכה.** אמאי קנסת ליה, מאי מזיד יש כאן, אע"פ שיודע שהן טמאים נתכוין הוא לתשלומין הגונים (שם). **דאכיל מיניה מידי כו'.** ואע"ג שתשלומין נעשים תרומה ולא חזו ליה בימי טומאה, הא מיהא לתשלומין מעליא איכוון. תרומה טמאה לא חזיא לאכילה, כהן טהור קאי עליה בעשה בפ' הערל (עג:) וכהן טמא קאי עלה במיתה, דלא חלק הכתוב לגבי טומאת הגוף בין קדשים טהורים לקדשים טמאים (יבמות צ.). **משלם כל דהו.** ואפילו חולין טמאים (שם). **דם שנטמא וזרקו בשוגג.** קסבור אין קרבנות מקבלין טומאה (מנחות כה:). **הורצה.** קרבן לבעלים דמרצה ציץ (פסחים טז:). **במזיד לא הורצה.** להיות בשר קרבן נאכל לכהנים, דקנסא הוא, אבל בעלים נתכפרו, כדאמרינן ביבמות באשה רבה (צ.) דכיון דמדאורייתא מרצי נמי אמזיד, לא מצו רבנן למימר ליה זיל אייתי חולין לעזרה (פסחים טז:) ולא שיביא אחר דא"כ נמצאו ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה ולהביא חולין לעזרה (זבחים מה:) ואע"פ שהציץ מרצה קנסוהו רבנן שלא יהא בשר נאכל (יומא ז.). **במזיד לא יאכל.** שעבר על השבות דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט (ביצה לו:). **המטביל כלים בשבת.** במקוה שיש לו בתלוש, ועבר על דרבנן דאמרי במתניתין מטבילין כלים מלפני השבת, דנראה כמתקן (שם).

פסקי רי"ד

דהכי הוא דהא במחיצת הכרם שנפרצה דא"ר מאיר דקדש וחייב באחריות ילפינן דסבר ר"מ גרמא בניזקין חייב והתם במזיד הוא כדקתני אומרים לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קדש וחייב באחריותו דמשמע טמאה דהודיעוהו מיחייבה הא לאו הכי לא:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

סו א מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה יא יב:
סז ב מיי' שם הלכה כה:
סח ג מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ד:
סט ד ה מיי' פי"ט מהל' פסולי המוקדשין הל' טו ופי"ג מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ח וע"ש בכ"מ:
ע ו ז מיי' פ"א מהל' תפילין הלכה יח סמג עשין כה טור ש"ע י"ד סימן רפא סעיף ה:
ח [מיי' שם הט"ו טוש"ע יו"ד סי' רעו סעי' ב']:

תורה אור השלם

1. וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל: ויקרא טז יז

גמרא

א)נפלו ונתפצעו אחד שוגג ואחד מזיד לא יעלו דברי ר"מ ורבי יהודה רבי יוסי ור' שמעון אומרים א בשוגג יעלו במזיד לא יעלו והא הכא דמדאורייתא חד בתרי בטל ורבנן הוא דגזור וקא קניס ר' יהודה התם היינו טעמא דר' יהודה משום דאתי לאיערומי ורמי דרבי יוסי אדרבי יוסי דתנן ב)נטיעה של ערלה ושל כלאי הכרם שנתערבו בנטיעות אחרות הרי זה לא ילקט ואם ליקט יעלו באחד ומאתים ובלבד שלא יתכוין ללקט ר' יוסי אומר ב אף המתכוין ללקט יעלו באחד ומאתים הא אתמר עלה אמר רבא חזקה אין אדם אוסר את כרמו בנטיעה אחת וכן כי אתא רבין א"ר יוחנן חזקה אין אדם אוסר את כרמו בנטיעה אחת: **מתני'** ג)ג הכהנים שפגלו במקדש מזידין חייבין: **גמ'** ת"ר ד)ד היה עושה עמו בטהרות ואמר לו טהרות שעשיתי עמך נטמאו היה עושה עמו בזבחים וא"ל זבחים שעשיתי עמך נתפגלו נאמן אבל אמר לו טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו וזבחים שעשיתי עמך ביום פלוני נתפגלו ה)אינו נאמן מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר אביי כל שבידו נאמן רבא אמר ה כגון דאשכחיה ולא אמר ליה ולא מידי ולבתר הכי אשכחיה ואמר ליה ההוא דאמר ליה לחבריה טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה שורת הדין אינו נאמן אמר לפניו רבי אסי רבי אתה אומר כן הכי אמר ר' יוחנן משום רבי יוסי מה אעשה שהתורה האמינתו היכן האמינתו א"ר יצחק בר ביסנא ° כהן גדול ביוה"כ יוכיח דכי אמר פגול מהימן ומנא ידעינן והכתיב 1וכל אדם לא יהיה באהל מועד אלא לאו משום דמהימן ודלמא דשמעניה דפגיל אי לאו דמהימן אע"ג דשמעניה נמי לא מהימן דדלמא לבתר הכי קאמר ° ודלמא דחזיניה בפישפש קשיא ההוא דאתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה ספר תורה שכתבתי לפלוני אזכרות שלו ° לא כתבתים לשמן אמר ליה ספר תורה ביד מי אמר ליה ביד לוקח אמר ליה ו)נאמן אתה להפסיד שכרך ואי אתה נאמן להפסיד ספר תורה אמר ליה רבי ירמיה נהי דהפסיד שכר אזכרות שכר דספר תורה כוליה מי הפסיד אמר ליה אין שכל ספר תורה ח שאין אזכרות שלו כתובות לשמן אינו שוה כלום וליעבר עלייהו קולמוס וליקדשיה כמאן נימא דלא כרבי יהודה ז)דתנן ח)הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוון לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דלת מעביר עליו קולמוס ומקדשו דברי רבי יהודה וחכמים אומרים אין השם מן המובחר אפילו תימא רבי יהודה עד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא בחדא אזכרה אבל דכולי ספר תורה לא משום דמיחזי כמנומר ההוא דאתא לקמיה דר' אבהו א"ל ס"ת שכתבתי לפלוני גוילין שלו לא עיבדתים לשמן א"ל ספר תורה ביד מי א"ל ביד לוקח אמר לו י מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך אתה נאמן להפסיד ספר תורה ומאי

רש"י

נפלו ונתפצעו. אגוזי פרך אין בטלין אפילו באלף מפני חשיבותן. נתפצעו האגוזים של ערלה ואח"כ נפלו לתוך של היתר יעלו נפלו תחלה ואח"כ נתפצעו: **אחד.** שפצען שוגג שלא נתכוין כדי לבטל חשיבותן ולהעלותן באחד ומאתים כדין ערלה בין שפצען מזיד שנתכוין לכך: **לא יעלו.** אפילו באלף דקניס ר"מ ורבי יהודה שוגג אטו מזיד ואע"ג דהך עלייה שהוא מעלה ומבטל אגוזי פרך איסורא דרבנן בעלמא הוא ואפילו שלמים דמדאורייתא אין חילוק בין חשוב לשאינו חשוב דהכל בטל דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דגזור: **דאתי לאיערומי.** ולהתכוין ויאמר שוגג הייתי ולא נתכוונתי כדי להעלותן: **הרי זה לא ילקט.** דכל זמן שהיא במקומה כמחוברת) חשיבא ולא בטלה וכי לקיט לפירות ומבטל להו במאתים הוי מבטל איסור לכתחילה: **ואם ליקט.** ולא נמלך: **יעלו.** דה"ל שוגג דלא נתכוון ללקט ע"מ לבטל דסבור שכבר בטלו במחובר: **ובלבד שלא יתכוון ללקט.** בכוונת ביטול: **אף המתכוין כו'.** אלמא במזיד נמי בטיל: **אין אדם אוסר את כרמו בנטיעה אחת.** אין לך אדם נוטע ערלה בין שאר נטיעות בלא סימן ואוסר כרמו בשביל נטיעה אחת וכיון דלא שכיחא לא אחמור בה רבנן אבל נפילת איסור בהיתר שכיחא: **כל שבידו.** לעשות בשעה שמודיעו: **נאמן.** ורישא כגון שעודן בידו לטמאן ולפגלן וגבי קרבנות בכהן העובד קמיירי כגון שהודיעו בין שחיטה לזריקה ואמר פיגלתיה בשחיטה שעדיין בידו לפגלו בשאר עבודות אבל ביום פלוני שכבר יצאו מידו לאו כל כמיניה: **רבא אמר.** אע"פ שאין בידו נאמן וסיפא כגון דאשכחיה מקמי האידנא ולא אמר ליה והשתא א"ל: **שורת הדין.** כלומר הדין נותן: **אתה אומר כן.** שאינו נאמן אבל רבי יוחנן אמר משום רבי יוסי כו': **האמינתו.** ואפי' לאחר זמן כדמפרש: **כהן גדול ביוה"כ.** בפר ושעיר שלפני ולפנים שהוא שם יחיד ואין רואהו ואם אמר פגול מהימן דהא כתיב המקריב אותו לא יחשב (ויקרא ז) וקרי לא יחשב מחשבת פיגול ואם חשב פיגול יהיה: **ומנא ידעינן.** ביוה"כ דפגיל אי לאו דמהימן: **ודלמא.** כי אמר קרא פיגול יהיה דשמעינן דפגיל בקול רם דאמר הריני מזה על מנת להקטיר אימורין חוץ לזמנן: ומשני **אי לאו דמהימן.** לומר בשעת עבודה פיגלתי אע"ג דשמעניה דפגיל נמי דלמא לבתר עבודה קאמר: הכי גרסינן **דלמא דחזיניה בפישפש.** ודלמא בכה"ג מהימן דחזינן בפישפש דבשעת אמירה היה מזה. פישפש פתח קטן שהיה בבית החליפות פתוח להיכל ושנים היו אחד בצפון ואחד בדרום כדתניא בזבחים באיזהו מקומן (דף נה:) שני פישפשין היו בבית החליפות אחד בצפון ואחד בדרום כדי להכשיר את כל העזרה לשחיטת קדשים קלים שנהיה קורין בכל הרוחות ושחטו פתח אוהל מועד (ויקרא א) וגם לול קטן היה פתוח לבית הכפורת. והאי דמקשי הכא דלמא דחזיניה בפישפש אהזאות דעל הפרוכת בהיכל קאי וגבי עבודות דלפני ולפנים נמי איכא לאקשויי דחזיניה דרך לול: **ואין אתה נאמן כו'.** הואיל ואין בידך: **ולעבר עלייהו קולמוס.** לשמן כתב על גבי כתב ולקדשיה: **ולא הטיל בו דלת.** ונמצא שם כתוב כדרכו אבל שלא לשמו הוא: **מעביר עליו קולמוס.** לשמו: **כוליה ס"ת.** כל אזכרות שבו: **גווילים.** קלפים:

תוספות

אמר אביי כל שבידו נאמן. הקשה ר"ת דהכא אפי' לרבא א) לא מהימן אלא משום שהיה בידו תחילה ב) ובפ' האומר (קידושין דף סו.) פליגי אביי ורבא באשתו זינתה בעד אחד והלה שותק ומשמע התם דתרוייהו מודו בא"ל עד אחד נטמאו טהרותיך והלה שותק נאמן וכן א"ל עד אחד אכלת חלב ואע"ג דאין בידו ואומר ר"ת דהכא במכחישו או אומר איני יודע אבל התם דשותק הוי כהודאה וכן משמע בהאשה רבה (יבמות דף פח:) דבעי למיפשט מיניה דעד אחד נאמן באיסורין ודחי דלמא שאני הכא משום דאשתיק ושתיקה כהודאה דמיא וגבי אשתו זינתה פליגי נמי בשותק ומהני לאביי בעד אחד כשר דלאו גזלנא ואף ע"ג דאין דבר שבערוה פחות משנים או בקינוי וסתירה בעד אחד הכא דשותק שאני אי נמי מדרבנן ורבא אפי' שותק לא אסר אלא אם כן מהימן עליה כבי תרי ג ומתוך כך אומר ר"ת דאדם המטהר יין לחברו ד אי אשכחיה ואמר ליה בזימנא קמייתא ה מהימן כרבא ואפילו מכחישו כיון דהיה בידו אבל ו אחר ז לא מהימן אי מכחישו או אומר איני יודע ואי שתיק מהימן וכן פסק רבינו משולם בן רבינו קלונימוס ואי מהימן עליה כבי תרי אסור ח כדאשכחן בההוא סמיא (קידושין דף סו.) לרבא ט ואפי' היכא דלא מהימן מכל מקום לדידיה אסור דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא ונראה דאם שותק מחמת שאינו יודע דלא הויא שתיקה כהודאה י וכל הסוגיא דקידושין ° יש לפרש באומר לו נטמאו טהרותיך בפניך או ידעת תדע דקתני דומיא דאכלת חלב והתם דוקא הויא שתיקה כהודאה: **דכי אמר פיגול מהימן.** ותימה הא רבי יוסי גופיה בזבחים פרק בית שמאי (דף מד:) אית ליה דאין פיגול בדבר הנעשה בפנים דיליף משלמים וי"ל נהי דפיגול לא הוי פסול מיהא הוי ופיגול דהכא לאו דוקא כדאשכחן בסוף פ"ק דזבחים (דף יד.) לרבי [שמעון] דאמר כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול ואמר רבי יוסי בר' חנינא מודה רבי [שמעון] דפסול מקל וחומר י) ואין לתמוה מנא ליה דמהימן דפשיטא דבכל הקרבנות שייך פיגול בכל ד' עבודות:

ועל

מוסף תוספות

א. דמהימן ליה הכא בשאינו בידו. רא"ש סימן ח'.
ב. אבל היכא שלא היה בידו מעולם, לא. תוס' הרא"ש.
ג. אבל מכחישו ואומר איני יודע אפי' מהימן עליה כבי תרי לא מהימן דדוקא בשותק פליגי דמתוך שתיקתו משמע דמודה דדברים ניכרים הוא דחזא. תוס' הרא"ש. ד. ונראה דהלכה כרבא לגבי אביי. תוס' קידושין סה: ד"ה נטמאו.
ה. נתנסך יינך. הרא"ש שם.
ו. אבל אי לא א"ל בזמנא קמייתא, או. תוס' הרא"ש.
ז. דלאו בידו. תוס' הרא"ש.
ח. [אף] כי אינו שותק [וב]דבר שאינו בידו. תוס' שם.
ט. דנאמן אע"ג דהוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים כל שכן דנאמן במילתא אחריתי. תוס' שם.
י. דלכך לא ישיב לו לפי שלא היה יודע בירור הדבר. תוס' שם.

פסקי רי"ד

ת"ר היה עושה עמו בטהרות ואומר לו טהרות שעשיתי עמך נטמאו היה עושה עמו בזבחים ואומר לו זבחים שעשיתי עמך נתפגלו נאמן אמר לו טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו וזבחים שעשיתי עמך ביום פלוני נתפגלו אינו נאמן מ"ש רישא ומ"ש סיפא **אמר אביי כל שבידו נאמן** פי' מדלא קאמר כל שהן בידו אלא כל שבידו ש"מ ה"ק כל שבידו לטמאות ולהתפגל שאע"פ א) שהן תחת רשותו אם יש בידו לפסול נאמן ואם לאו אינו נאמן שכשאמר לו טהרות שעשיתי עמך נטמאו אם יכול לטמאן מכאן ולהבא נאמן ואם לאו אינו נאמן ואע"פ שהם ברשותו כגון שלא היו קרובים לו וזה רוצה ללכת עמו וללוקחם כיון שאינו יכול לטמאן עכשיו אם אמר לו נטמאו אינו נאמן וזהו ביום פלוני שגמר מלאכתו ואינו עסוק בהן ואע"פ שעדיין לא החזירן לו: **ורבא אמר כגון דאשכחיה** (והוא שלא יצאו מתחת ידו) **ולא א"ל ולא מידי ולבתר הכי אשכחיה וא"ל.** פי' רבא פליג עליה דאע"ג דאין בידו לטמאן נאמן הוא אם א"ל בזמנא קמא דאשכחיה והוא שלא יצאו מתחת ידו דומיא דס"ת דר' אמי ור' אבהו לקמן נאמן. וסיפא כגון דאשכחיה ולא א"ל ולבתר הכי אשכחיה וא"ל. וזבחים ב) נמי כל זמן שבידו לפגלם דהיינו בין שחיטה לזריקה אם אמר כי נתפגלו בשחיטה או בקבלה או בהולכה נאמן שהרי עדיין יכול לפגל בזריקה אבל אם גמר כל העבודות שכבר זרק ואומר נתפגלו אינו נאמן ואע"פ שעדיין הוא עסוק בקרבן להפשיט ולנתח ולהקטיר והאי דקאמר ביום פלוני לאו דוקא דמה לי ביום פלוני ומה לי בשעה פלונית. ורבא פליג עליה ואמר אע"ג דאין בידו לפגל אי אמר ליה בזמנא קמא דאשכחיה נאמן אבל מיהו בעינן שיהא הקרבן עדין ברשותו שלא גמר כל עבודותיו להקטיר איבריו או אימוריו וה"ה דפליגי גם בס"ת שאם לא גמר כל הספר אז נאמן לומר אליבא דאביי לא כתבתי האזכרות לשמן לא עבדתי הגוילין לשמן שעדיין יכול לפוסלו במה שיש לו לכתוב אבל אם גמר הספר שהרי אינו יכול לפוסלו אינו נאמן ולרבא נאמן כל זמן שהוא תחת ידו כר' אמי ור' אבהו והוא דא"ל בזמנא קמא דאשכחיה **ההוא דאתא לקמיה דר' אמי א"ל ס"ת שכתבתי לפלוני אזכרות שבו לא כתבתים לשמן** א"ל ספר תורה ביד מי א"ל ביד לוקח א"ל נאמן אתה להפסיד שכרך ואי אתה נאמן לפסול ס"ת פי' אבל אם היה הספר בידו היה נאמן כדרבא: **ההוא דאתא לקמיה דר' אבהו א"ל ס"ת שכתבתי לפלוני גוילין שבו לא עבדתים לשמן** א"ל ס"ת ביד מי א"ל ס"ת ביד לוקח א"ל מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך נאמן אתה להפסיד ס"ת ומ"ש

מסורת הש"ס

א) (ערלה פ"ג מ"ח), ב) ערלה פ"א מ"ו, ג) לעיל נג. נדרים לו. מנחות מט., ד) [תוספתא פרק שני דתרומות ע"ש], ה) בכת"י נוסף: שורת הדין. ועי' בר"ן, ו) [עי' תוס' ב"ב לג. סד"ה ה"ג לסוף], ז) [צ"ל דתניא], ח) [מסכת סופרים פ"ה] לעיל כ. שבת קד:, ט) בס"א: במחובר [וכן צ"ל. רש"ש], י) [ועי' תוספת זבחים יד. ד"ה מודה ותוס' מנחות יד. ד"ה פיגול],

גליון הש"ס

גמ' כה"ג ביוה"כ יוכיח. עי' זבחים דף מד ע"ב תד"ה בדבר הנעשה: שם ודלמא דחזיניה. עי' זבחים דף נה ע"ב תד"ה ב' פשפשים: שם לא כתבתים לשמן. עיין מנחות דף מב ע"א תד"ה ואל ימול: תוד"ה אמר וכו' י"ל באומר. עי' סוטה ד' ג ע"ב תוד"ה ת"ל:

מוסף רש"י

הכהנים שפגלו במקדש. קרבנות ששחטום וזרקום לאכול מהם חוץ לזמנם ולא הורלו לבעלים (לעיל נג.). **מזידין.** שידעו שפסולים בכך, **חייבים.** לשלם דמיהם לבעלים, שהרי צריכים להביא אחרים, ואי נמי נדבה היא, קשה בעיניו שלא הקריב קרבנו, שהרי להביא דורון היה מבקש (שם). **ונתכוין לכתוב יהודה.** שהיה טועה וסבור שהוא צריך לכתוב יהודה (לעיל כ.). **וטעה ולא הטיל בו דלת.** הרי השם כתוב אלא שהוא שלא לשמו (שם) ונמצא שם נכתב במקומו אבל לא בכוונה (שבת קד:). **מעביר עליו קולמוס.** לכוונת שם על כל אותיותיו כאילו הוא כותבו (שם).

מכאן שייך לעמוד הבא

על החרשת שהשיאה אביה. בקטנותה וקיבל קדושין והוו קידושין גמורים, **שהיא יוצאה בגט.** ואפילו משגדלה ופקע כח אב מקבלת היא את גיטה (יבמות קיב:) ויוצאה, ואע"ג דקידושיה גמורין הוו וגירושיה בלא דעת הוי גיטא, לפי שהאשה יוצאה לרצונה ושלא לרצונה (שם קיג.). **ועל קטנה בת ישראל.** יתומה הנישאת ע"פ אמה **שאוכלת בתרומה.** אע"פ שאין נישואיה נישואין גמורים אכלה בתרומה דרבנן (שם). **מעדותו של ר' יוחנן.** דאמר דאפילו במקום קידושין גמורים לא בעינן דעתא דאשה בגירושין (יבמות קיג:). **אמר לעדים ראו גט זה שאני נותן לה.** והיא לא שמעה, **וחזר ואמר לה.** לאשתו פקחת, **כנסי שטר חוב זה.** ולא הודיעה שהוא גיטה, הרי זו מגורשת (שם). **לא בעינן דעתה.** דאשה בגירושין, דקתני חרשת יוצאת בגט (שם). **פשיטא.** דלר' יוחנן ודאי הכי הוא (שם). **ואילו חרשת.** שלא השיאה אביה בקטנותה, שאין נישואיה גמורין (שם קיג.). **לא אכלה.** מדסבקה לחרשת דקעסיק בה ואתי ונקט קטנה, ולא קתני ועל החרשת שנישאת מעצמה שאוכלת בתרומה (שם). **שמא יאכיל חרש בחרשת.** והאי לאו שינויא מעליא הוא, מה לי פקח בחרשת מה לי חרש בחרשת, שניהן אין נשואין ואם זו מותרת אף זו מותרת, שהרי לד היתר שלהן אינו אלא משום דלאו בני עונשין נינהו והוי כקטן אוכל נבלות, אלא כולה משום גזירה שמא יאכיל חרש בפקחת הוא, דאיכא עליה חיוב מיתה כדאמרינן במסקנא דמילתא, ולהכי נקט ברישא שמא יאכיל חרש בחרשת ולא נקט שמא יאכיל חרש בפקחת, משום דחרש בפקחת לא מיחלף בפקח בחרשת, אבל חרשת אשת חרש מיחלפא בחרשת אשת פקח והדר מיחלף חרש בעל פקחת בחרש בעל חרשת, אבל קטנה לגדול ליכא למיגזר משום גדולה לקטן, דאין לקטן נישואין (שם). **וליכול.** אפילו חרשת בפקחת, בתרומה דרבנן, הא אית לה נשואין מדרבנן (שם).

א) נראה דצ"ל שאע"פ שהן תחת ידו מ"מ דוקא אם יש בידו וכו'. ב) ר"ל ובזבחים נמי יש חילוק בין אביי לרבא דלאביי כל זמן שבידו וכו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ומאי שנא מדרבי אמי התם איכא למימר טעי בדר' ירמיה הכא כיון דקא מפסיד כוליה אגריה ואתא ואמר אימור קושטא קאמר:

מתני' (א) אהעיד רבי יוחנן בן גודגדא על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט בועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה גואם מתה בעלה יורשה (ב) דועל המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול את דמיו מפני תקנת השבים הועל חטאת הגזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תיקון המזבח:

גמ' (ג) אמר רבא מעדותו של רבי יוחנן בן גודגדא ואמר לעדים (ד) ראו גט זה שאני נותן לה וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה הרי זו מגורשת מי לא אמר ר' יוחנן בן גודגדא לא בעינן דעתה (ה) ה"נ לא בעינן דעתה פשיטא מהו דתימא כיון דאמר כנסי שטר חוב זה בטולי בטליה קמ"ל אם איתא דבטליה לעדים הוה אמר להו והאי דקאמר הכי משום כיסופא: ועל קטנה בת ישראל: יואילו (ו) חרשת לא אכלה מ"ט גזירה שמא יאכיל חרש בחרשת וליכול (ז) יקטן אוכל נבלות הוא גזרה שמא יאכיל חרש בפיקחת ולאכול בתרומה דרבנן חגזירה שמא אתי לאכולי בתרומה דאורייתא: ועל המריש הגזול שבנאו: תנו רבנן גזל מריש ובנאו בבירה ב"ש אומרים מקעקע כל הבירה כולה ומחזיר מריש לבעליו וב"ה אומרים אין לו אלא דמי מריש בלבד משום תקנת השבין: ועל חטאת הגזולה כו': אמר עולא דבר תורה בין נודעה ובין לא נודעה אינה מכפרת מ"ט (ח) טיאוש כדי לא קני ומה טעם אמרו לא נודעה מכפרת שלא יהו כהנים עצבין אמרי ליה רבנן לעולא והאנן מפני תיקון המזבח תנן אמר להם כיון דכהנים עצבין נמצא מזבח בטל ורב יהודה אמר ידבר תורה בין נודעה בין לא נודעה מכפרת מאי טעמא יאוש כדי קני ומה

רש"י

ומאי שנא מדרבי אמי. דאמר ליה אין אתה נאמן להפסיד ספר תורה: **התם איכא למימר.** דמשקר ונתכוון להקניט וסבור שלא יפסיד אלא שכר אזכרות כר' ירמיה אבל הכא גבי קלפים דיודע הוא שיפסיד כל שכרו ואתי ואמר אימר קושטא קאמר: **מתני' שהשיאה אביה.** רבותא נקט דאע"ג דקביל אביה קידושין דידה כשהיא קטנה והויא לה אשת איש גמורה אפי' הכי יוצאה בגט ומקבלת את גיטה. ואע"ג דלית בה דעתא דאשה כי נפקא בע"כ נפקא ואין מתרצה בגירושין ואפ"ה נפקא הלכך לא בעינן דעתה: **ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן.** והיא יתומה דלא הוו נישואין אלא מדרבנן: **שאוכלת בתרומה.** דרבנן בהני נישואין ולא גזרינן מידי: **מריש.** קורה: **בירה.** בית גדול: **מפני תקנת השבים.** שאם אתה מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר מריש עצמו ימנע מלעשות תשובה: **שלא נודעה לרבים.** שהיא גזולה: **שהיא מכפרת.** ואין צריך להביא אחרת: **מפני תקנת המזבח.** בגמרא מפרש. ומשום הנך תרתי בתרייתא דמשום תקנה נינהו תנא ליה הכא: **גמ' מעדותו של ר' יוחנן בן גודגדא.** אנו למדין: **אמר לעדים.** שלא בפניה ראו גט זה כו' וחזר ואמר לה כנסי שטר חוב זה ולא הודיעה שהוא גט: **לא בעינן דעתה.** דאשה דהא חרשת לית לה דעתא: **ואילו חרשת.** שלא השיאה אביה והיא נישאת מעצמה לכהן משגדלה: **לא אכלה.** בתרומה מדשני תנא במילתיה דאיירי בחרשת ושבקה ונקט קטנה שמע מינה חרשת גדולה דנשואיה דרבנן דכוותה נינהו לא אכלה ע"י קידושין דידה: **מ"ט.** הא נישואי חרש וחרשת נמי רבנן תקינו ביבמות בחרש שנשא (קיב:): **שמא יאכיל.** כהן חרש בחרשת אי שרית להאכיל פקח בחרשת אתא לאכולי חרש בחרשת. ופריך וליכול קטן אוכל נבלות הוא הך חרשת כיון דלית בה דעתא הרי היא כקטן האוכל נבילות ואיכא למ"ד ביבמות (קיד.) דאין ב"ד מצווין עליו להפרישו ואפילו בתרומה דאורייתא תיכול: **גזירה שמא יאכיל חרש.** כהן שאין קניינו קנין: **בפקחת.** שמוזהרת על האיסור הלכך גזור פקח בחרשת משום חרש בפקחת אבל גדול בקטנה ליכא למיגזר משום קטן בגדולה דקטן לית ליה נישואין אפילו מדרבנן כדאמר ביבמות (דף קיב:) שוטה וקטן שנשאו נשים נשותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום: **וליכול.** חרש בפקחת בתרומה דרבנן דאתו נשואין דרבנן ומהני לתרומה דרבנן: **יאוש כדי.** יאוש לבדו בלא שינוי רשות אחר היאוש: **לא קני.** לענין הקרבה ואפי' שמעינן שנתייאשו הבעלים לא קרינן ביה קרבנו: **שלא יהו כהנים עצבים.** שאכלו חולין שנשחטו בעזרה שאסורין: **נמצא מזבח בטל.** שנמנעין מלעבוד עבודה. ואי קשיא היאך התנו ב"ד לעקור דבר מן התורה ולפטור את זה מחטאת שהוא חייב הא אמרינן ביבמות (א) (דף צ:) שב ואל תעשה שאני דלאו מיעקר הוא: **בין נודעה בין לא נודעה מכפרת.** אם נתייאשו הבעלים:

תוספות

ועל הקטנה בת ישראל כו'. בתרומה דרבנן איירי למ"ד אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה כדאמרינן בריש האשה רבה (יבמות צ.) דמפרש ואוכלת בגינו תרומה בתרומה דרבנן וא"ת ולוקמה אפילו בתרומה דאורייתא דקטן אוכל נבלות הוא א וי"ל דקטן אוכל נבלות בעיא היא בפרק חרש (שם קיד.) ולא איפשיטא אי ב"ד מצווין להפרישו או לאו ב ועוד דאוכלת בגינו משמע דאפי' מאכילה בידים ועוד ג משמע דאפי' לכי גדלה אוכלת מכח זה אע"פ שעדיין לא בעל והכא לא גזרינן תרומה דרבנן אטו דאורייתא כדגזרינן בסמוך גבי חרש בפקחת דאפי' תאכל תרומה דאורייתא הא קטנה היא (ב): **מאי טעמא יאוש כדי לא קני.** הכא סבר עולא דיאוש לא קני ובמרובה (ב"ק סז.) נמי אמר עולא מנין ליאוש שאינו קונה ד כו' והקשה ר"ת דהגוזל בתרא (שם קיד.) גבי פלוגתא דר"ש ורבנן דגנב וגזלן אמר עולא מחלוקת בסתם ה אבל בידוע ו דברי הכל יאוש קונה ז ואומר ר"ת דבכל מקום יאוש קונה לעולא רק לענין קרבן שיהא כשר להקרבה קאמר הכא ובמרובה דלא קני משום דמצוה הבאה בעבירה היא ותדע דבסמוך פריך לעולא מגנב והקדיש ואח"כ מכר וטבח כו' ח ולא פריך מגופה אמאי פטור מד' וה' והא לאו להקדש קטבח אי יאוש לא קני אלא ודאי יאוש לכל מילי קני רק לענין הקרבה ולהכי פריך מדתניא עלה דבחוץ חייב כרת אלמא ראוי לפתח אהל מועד הוא ואפי' לענין הקרבה קני יאוש וקשה לרבינו יצחק בסמוך דמסיק רבא דוולדות אינן שלו רק משעת הקדש ואליבא דעולא קאמר כדמוכח הסוגיא ואי לעולא יאוש קני הא על כרחך משעת יאוש דהיינו משעת גניבה גיזותיה וולדותיה דידיה הוו ט ועוד קשה דמשמע דאי יאוש קני אתי שפיר י והא במרובה (ב"ק סח:) פריך אפכא ר' יוחנן לריש לקיש דאמר חיוביה לפני יאוש אבל לאחר יאוש שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר מגנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר כו' אימת אילימא לפני יאוש מי קדוש אלא פשיטא לאחר יאוש ואי יאוש קני מאי איריא הקדיש כי לא הקדיש נמי פטור מד' וה' דשלו הוא טובח ושלו הוא מוכר יא וליכא לשנויי כדמשני התם (ז) לר"ל כגון שהקדישוהו בעלים בבית גנב יב דא"כ מאי קפריך לעולא כרת מאי עבידתיה הא מתחייב כרת שפיר דהא ראוי לפתח אהל מועד כיון שהקדישו בעלים ונראה לרבינו יצחק דבכל מקום לעולא יאוש לא קני יג והאי דהגוזל בתרא (שם דף קיד.) יד הוי יאוש ושינוי השם דמעיקרא משכא והשתא (ח) אברזא כדאמר במרובה (שם דף סו: ושם) ואע"ג דגבי קרבן נמי הוי יאוש ושינוי השם כדאמרינן נמי התם (דף סז.) מעיקרא חולין והשתא הקדש מ"מ כיון דאינו קנוי אלא מחמת שהקדיש ולא היה קנוי לו קודם פסליה רחמנא להקרבה משום מצוה הבאה בעבירה ומיהו אם היה קנוי לו קודם ההקדש לא הוה חשיב מצוה הבאה בעבירה כדמוכח בסוכה (דף ל.) דאמר להו רב הונא להנהו אוונכרי כי זבניתו אסא מן העובדי כוכבים ליגזוז אינהו כו' ופריך וליקננהו בשינוי השם משמע דאי קנו ליה תו לא הוה מצוה הבאה בעבירה ודוחק לומר דסבר כר' יצחק בר נחמני דלא חייש למצוה הבאה בעבירה ועוד אמרינן התם האי כשורא דמטללתא עבדו בה רבנן תקנתא מפני השבים ובסוכה לא בעינן משלכם ולא מיפסלא אלא משום מצוה הבאה בעבירה וכי קנייה בתקנתא דרבנן לא חשיב מצוה הבאה בעבירה כל שכן אי קנו קנין גמור והא דאמר בריש הגוזל קמא (ב"ק צד.) הרי שגזל סאה של חיטין טחנה לשה ואפאה והריס ממנה חלה כיצד יברך אין זה מברך אלא מנאץ טו ואע"ג דקנה קודם לכן דשנוי קונה לענין ברכה ראוי להחמיר יותר וחשיב מצוה הבאה בעבירה אע"ג דכבר קנה טז אין להזכיר שם שמים עליו והשתא בשמעתין אי לאו ההיא דתני עלה אתי שפיר לעולא הא דפטור מד' וה' דהוי יאוש ושינוי השם דליכא למיפרך נמי יז אי יאוש קני כי לא הקדיש נמי דלרב יהודה נמי יח יאוש גרידא לא קני אלא יאוש ושינוי השם יט ולא חייש לטעם דמצוה הבאה בעבירה כ:

מסורת הש"ס

א) יבמות קיב: [עדיות פ"ז מ"ט ושם איתא רבי נחוניא בן גודגדא], ב) ב"ק סו: לה. [עדיות שם], ג) יבמות קיג: [ועי' תוס' ב"ק נה. ד"ה אמר ר"ל], ד) [עי' תוס' לקמן עח. ד"ה אינו], ה) יבמות קיג:, ו) שבת קכא. יבמות קיד. נדה מו:, ז) צ"ל ריש לקיש. רש"ש, ח) פי' עילבא והיינו דולבקי,

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם

מוסף תוספות

א. ואין ב"ד מצווין להפרישו. רשב"א. ב. וכדי להעמיד משנתנו ככ"ע וכו' וכשתמצא לומר אין מצווין להפרישו אף בתרומה דאורייתא קא אכלה. רשב"א. ג. דאוכלת בגינו. תוס' יבמות צ. ד"ה ואוכלת. ד. שנאמר (מלאכי א, יג) והבאתם גזול את הפסח ואת החולה, מה פסח דלית להו תקנה אף גזול לית ליה תקנה. רשב"א נה: ד"ה ואי אמרת. ה. כלומר דר"ש ורבנן פליגי בעורות של גנב ושל גזלן אי מחשבה מטמאתן. רשב"א נה: ד"ה ואי אמרת. ו. דשמעינן דמייאש. רש"י שם. ז. אלמא דאית ליה דיאוש קני. רבנו קרשקש. ח. משלם תשלומי כפל ואין משלם דו"ה ותני עלה כה"ג בחוץ ענוש כרת ואי אמרת יאוש לא קני כרת מאי עבידתיה. תוס' ב"ק סז. ד"ה אמר עולא. ט. אלמא אף להדיוט לא קני יאוש דהא גזותיה וולדותיה להדיוט נינהו. רשב"א נה: ד"ה ואי אמרת, בשם הראב"ד. י. גופא דברייתא [דלקמן]. תוס' ב"ק שם. יא. ואדרבא תימה דלא פריך מינה לרב יהודה דפליג אעולא וסבר דיאוש כדי הוי יאוש. תוס' ב"ק שם. יב. ולעולם לפני יאוש. רש"י ב"ק סח: יג. ואפי' להדיוט. והיינו דכי לא הקדיש משלם תשלומי דו"ה. רשב"א נה: ד"ה ואי אמרת. יד. דמשמע לכאורה דעולא אית ליה דיאוש כדי קני. רבנו קרשקש. טו. ודחי לי' התם דמצי סבר בעלמא דשינוי קונה והכא משום מצוה הבאה בעבירה. תוס' ב"ק סז. ד"ה אמר עולא. טז. [דהוי] שינוי מעשה קודם שבא לידו חיוב חלה, התם. תוס' סוכה שם. יז. לרב יהודה. תוס' ב"ק שם. יח. דפליג [הכא] אעולא וסבר דיאוש כדי הוי יאוש. תוס' ב"ק סז. ד"ה אמר עולא. יט. וטעמא דרב יהודה דאמר בין נודעה בין לא נודעה מכפרת משום. תוס' ב"ק סז. ד"ה אמר עולא. כ. ולא גרסינן [הכא] מ"ט קסבר יאוש כדי קנה. תוס' ב"ק סז. ד"ה אמר עולא ועע"ש בדבריהם שהאריכו.

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"י מהל' גירושין הלכה כג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קיט סעיף ו [וברב אלפס עוד ביבמות פי"ג דף מג ובראש בפירקין סימן יד]:

עב ב מיי' פ"ו מהל' תרומות הלכה ג:

עג ג מיי' פכ"ב מהל' אישות הל' ד סמג עשין מח ולאוין כא טוש"ע אה"ע סימן ל סעיף ג:

עד ד מיי' פ"א מהל' גזילה הלכה ה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שם סעיף א:

עה ה מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הל' ז סמג לאוין שיח שיט:

עו ו מיי' פ"א מהל' גירושין הלכה י סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קלו סעיף ה [וסי' קלח סעי' ד]:

עז ז ח מיי' פ"ו מהל' תרומות הלכה ד ועי' בכ"מ:

עח ט מיי' פ"ה מהל' גניבה הלכה ג ופ"ב מהל' גזילה הלכה א ב סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שנג סעיף ב וסימן שסא סעיף א:

עט י מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הל' ז סמג לאוין שיח שיט ועי' בכ"מ:

גליון הש"ס

גמ' ה"נ לא בעינן דעתה פשיטא. עיין בר"ש ריש מסכת תרומות:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נמלא וכו' ביבמות נ"ב גם לעיל דף לו ע"ב: (ב) תוס' סד"ה ועל וכו' קטנה היא נ"ב עי' מ"ש ביבמות דף קיג:

פסקי רי"ד

מדר' אמי התם איכא למימר טעי דסבר אינו מפסיד כ"א שכר אזכרות אבל הכא כיון דקא מפסיד כוליה אגריה אימא קושטא קאמר. **ואי ק'** ואמאי בטהרות שעשיתי עמך ביום פלוני וכן בזבחים וכן בס"ת דר' אמי ור' אבהו כשיצא מידו אינו נאמן והא קי"ל דעד א' נאמן באיסורין בין להתיר בין לאסור שהרי האמינה תורה כל אדם על טבלו לומר מתוקן הוא וכן אשה לבעלה כדאמרינן בפ' המדיר (כתובות עב.) מנין לנדה שסופרת לעצמה שנא' וספרה לה לעצמה וכדאמרי' גבי בדיקת סכין בהלכה קמייתא דחולין (דף י:) דע"א נאמן באיסורין וכמו שהוא נאמן להתיר את האסור כך הוא נאמן לאסור את המותר וכדאמרינן (כתובות עב.) הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה והיאך הוחזקה כ"א על פיה וכדאמרן נמי לעיל (נג.) בהלכתין ומה טעם אמרו בשוגג פטור כדי שיודיענו אלמא כי מודיע ליה דטמאתי טהרותיך ודמעתי חוליך נאמן והכי נמי אמרי' בקידושין בפרק האומר (סה:) אמר אביי אמר לו ע"א נטמאו טהרותיך והלה שותק נאמן ואין לפרש והלה שותק דשתיקה כהודאה ומ"ה נאמן אלא והלה שותק שאינו יודע להכחישו ולאפוקי אם מכחישו כדפרשי' התם והוכחתי ממעשה דהאי סמיא ומעשה דינאי המלך דע"א נאמן היכא דלא ידע והכא היכי אמרינן דלא מהימן. **תשובה** בודאי דע"א נאמן בכל האיסורין בין להתיר את האסור בין לאסור את המותר חוץ מדבר שבערוה שאין פחות משנים והכא אילו אחד אמר לו נטמאו טהרותיך הכי נמי דמהימן אלא הא דתניא אינו נאמן מפני שהיה הוא פועל בדבר ושמירת הטהרות היתה מוטל עליו ומפני זה נתן לו שכרם שיעשה בטהרה וכשאומר לו כי טהרות שעשיתי עמך נטמאו נראה כי הוא משים עצמו רשע שלא עשה פעולתו שהיתה מוטלת עליו לעשותה באמונה ומשום הכי אמר אביי כל זמן שיש בידו לטמאות נאמן ולאח"כ אינו נאמן דדמי קצת לאין אדם משים עצמו רשע ורבא פליג עליה ואמר שבכל עת שיאמר לו בפעם הראשונה נאמן אבל אדם אחר שאין שמירת הטהרות מוטלת עליו הכי נמי דמהימן כדאמרינן בקידושין וכדאמרן לעיל כדי שיודיענו תדע דהכי הוא דהא לא מייתי ראיה אלא מכ"ג ביוה"כ שהקרבן מוטל עליו לעשותו בהכשר וכשאמר פיגלתי

פסקי רי"ד (המשך)

עושה עצמו קצת רשע ור' אמי ור' אבהו נמי דמייתי הכא הכי הוא שהפועל שהיה לו לעשות הספר באמנות ובכשרון אומר שעשיתי בפסלות ומשים עצמו רשע ומ"ה אמרי' שאם יצא הספר מתחת ידו אינו נאמן אבל לעולם אחר שאין הדבר מוטל עליו נאמן לאסור את המותר דע"א נאמן באיסורין בין לאסור בין להתיר ומאי דא"ר **אבהו הכא גוילין שלו לא עבדתים לשמן** והיה פוסל הספר בכך משום דס"ל כרשב"ג דפליג עם רבנן ואמר תפילין צריכין עיבוד לשמן וה"ה לגוילין דס"ת כדאמרן בפרקין דלעיל (מה:) בגמ' אבל בשלהי פרק נגמר הדין (סנהדרין מח:) אמרי' דהויא פלוגתא דאביי ורבא דאביי סבר כרשב"ג ורבא סבר כרבנן דאמרי אינן צריכין עבוד לשמן ופסיק תלמודא כרבא עיין מה שכתבתי שם: **מתני'** העיד ר' יוחנן בן גודגדא **על החרשת שהשיאה אביה שהיא יוצאה בגט ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה ואם מתה בעלה יורשה ועל המריש הגזול שבנאו בבירה שיתן את דמיו ועל החטאת הגזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תיקון המזבח.** פי' אע"פ שהשיאה אביה בקטנותה שהן קידושי תורה אפ"ה מתגרשת בקבלת גיטה שאע"פ שאין לה דעת וכקטנה דמיא מ"מ יש לה יד ויודעת לשמור גיטה ומשלחה ואינה חוזרת קרינא בה והרי היא כקטנה שנותנין לה אגוז ונוטלו צרור וזורקו המתגרשת בקידושי אביה מפני שיש לה יד לשמור גיטה כדאמרי' [בפרק שאחר זה] (דף סד:) (בפירקין שלפני) ומשום האי טעמא נקט חרשת ולא נקט קטנה משום דבעי לפלוגי בין חרשת לקטנה לענין תרומה כדאמרי' לקמן ומשום האי טעמא נמי לא נקט פקחת ונתחרשה שאע"פ שהיו קידושיה קידושי תורה בעודה פקחית אפ"ה עכשיו שנתחרשה יוציאה בגט כדאמרן ביבמות בפרק חרש (דף קיב:) ומשום דבעי לפלוגי בין קידושי חרשת לקדושי קטנה נקט חרשת: **אמר רבא מעדות של ר' יוחנן בן גודגודא** אמר לעדים ראו גט שאני נותן לה וחזר ואמר כנסי שט"ח זה מגורשת לאו מי א"ר יוחנן בן גודגודא דלא בעי' בגיטא דעתה הכא נמי לא בעי' דעתה בגיטא פשיטא מהו דתימא כיון דאמר לה כנסי שט"ח זה בטולי בטליה קמ"ל אי איתא דבטליה לעדים הוה אמר להו והאי דאמר לה הכי משום כיסופא ודוקא דאמר לעדים תחילה אבל אי לא אמר לעדים הא תנן לקמן בפרק הזורק (עח.) אמר לה כנסי שט"ח זה או שמצאתו מאחוריו קוראה והרי הוא גיטה אינו גט עד שיאמר לה הרי זה גיטיך: **ועל קטנה בת ישראל וכו'.** פי' יתומה קטנה שאין קידושיה אלא מדרבנן אם נשאת לכהן אוכלת בתרומה ובפרק האשה רבה (יבמות צ.) מוקמי' לה בתרומה דרבנן ואם מתה בעלה יורשה דהפקר ב"ד היה הפקר והם תקנו שירשנה בהני נישואין דרבנן. ודייקי' ואילו חרשת לא אכלה הרי בחרשת קא נקיט ואמאי שבקה ונקט קטנה ש"מ דוקא קטנה שנישאת לכהן אוכלת בתרומה דרבנן אבל חרשת בת ישראל שנישאת לכהן לא אכלה בתרומה דרבנן ואע"פ שקידושיה קידושין מדרבנן כמו הקטנה כדאמרן בפ' חרש דרבנן תיקנו קידושין בין לחרשת בין לקטנה: **מ"ט לא אכלה** גזירה שמא יאכיל חרש בפקחת שגם הם קידושין דרבנן והפקחת היא בת עונשין: **ויאכיל תרומה דרבנן** היא גזירה דלמא אתי להאכילה בתרומה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות